

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ 1^ο (ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ)

Ἐπελάθου πάλιν, ὦ φίλε, ἦν δ' ἐγώ, νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλη τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὦσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ 2^ο (ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ)

Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτέρον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἡθος· ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτέρον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να απαντήσετε σύντομα στα ακόλουθα ερωτήματα κατανόησης του κειμένου, χωρίς αναφορές σε σχόλια των σχολικών εγχειριδίων:

α) (απόσπασμα 1^ο): Πού αναφέρεται η αντωνυμία «τοῦτο» στη φράση «ἐν ὅλη τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι» και οι αντωνυμίες «αὐτὸς αὐτοῖς» στη φράση «ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.»;

β) (απόσπασμα 2^ο): Τι εννοεῖ ο Αριστοτέλης με τον ὄρο «περιττά»;

γ) (απόσπασμα 2^ο): Τι σημαίνει η έκφραση «περι τῶν ἔργων»;

(Μονάδες 10)

B1. Να δώσετε τους ορισμούς των ακόλουθων όρων: «ἐμποδῶν παιδείας», «βάνανσον ἔργον».

(Μονάδες 10)

B2. Ποιες μορφές παιδείας αναφέρει ο Αριστοτέλης και ποιες είναι οι προσωπικές του απόψεις για αυτά που πρέπει να μαθαίνουν οι νέοι;

(Μονάδες 10)

B3. α) Συμπληρώστε τις χρονολογίες και τα ζητούμενα στον παρακάτω πίνακα:

1.	χρόνος κατάλυσης της δημοκρατίας στην Αθήνα
2.	συγγενείς του Πλάτωνα με ολιγαρχικές τάσεις
3.	έτσι ονόμαζε ο Πλάτωνας την ιδεώδη πολιτεία
4.	αυτοί αποτελούν τη δεύτερη τάξη στην ιδεώδη πολιτεία
5.	δραματικός χρόνος της Πολιτείας

(Μονάδες 5)

β) Σημειώστε τη λέξη "σωστό" ή "λάθος" δίπλα σε κάθε πρόταση:

1) Θέμα του διαλόγου «Πολιτεία» είναι η δικαιοσύνη.

2) Στο πρώτο στάδιο εκπαίδευσης των φυλάκων περιλαμβάνεται η φιλοσοφία.

3) Οι φιλόσοφοι-βασιλείς διαθέτουν περιουσία.

4) Οι τέσσερις θεμελιώδεις αρετές της ιδεώδους πολιτείας είναι η σοφία, η δικαιοσύνη, η σωφροσύνη και η ανδρεία.

5) Το κατώτερο μέρος της ψυχής είναι το επιθυμητικό.

(Μονάδες 5)

(Μονάδες 10)

B4. α) Να χωρίσετε τις παρακάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη και με το δεύτερο συνθετικό να γράψετε ένα σύνθετο ουσιαστικό στα νέα ελληνικά: ἐπελάθου - ἀμφισβητεῖται.

(Μονάδες 4)

β) Με ποιες λέξεις του πρώτου αποσπάσματος έχουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες: διένεξη, σύνεση, ντροπιαστικός;

(Μονάδες 6)

(Μονάδες 10)

B5. Λαμβάνοντας υπόψη σας το απόσπασμα 1, να συγκρίνετε τις απόψεις του Σωκράτη για τον νόμο με αυτές που διατυπώνονται από τον Δημόκριτο στο παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο:

«Πρέπει να δίνουμε τη μεγαλύτερη σημασία στα ζητήματα που αφορούν την πόλη, ώστε να είναι καλή η διακυβέρνησή της, και να αποφεύγονται οι φιλονικίες, που καταπατούν την ισότητα, και η βίαιη επιβολή μιας ισχύος που βλάπτει το κοινό καλό. Μια καλά κυβερνημένη πόλη με ευνομία είναι η μεγαλύτερη εγγύηση· περιέχει μέσα της τα πάντα, και όταν διατηρείται σώα, διατηρούνται σώα και όλα τα υπόλοιπα, ενώ, όταν καταρρέει, καταρρέουν μαζί της τα πάντα. Οποιος χρησιμοποιεί, για να προωθήσει την αρετή, τις παραινήσεις και την πειθώ του λόγου, θα 'χει καλύτερα αποτελέσματα, παρά αν χρησιμοποιήσει τον καταναγκασμό. Γιατί είναι πολύ πιθανό να αμαρτάνει κρυφά εκείνος που μόνο ο νόμος τον αποτρέπει από την αδικία, ενώ εκείνος που οδηγείται από την πίστη στο πρόπον, δε θα κάνει τίποτα άπρεπο ούτε κρυφά ούτε φανερά. Γι' αυτό, όποιος κάνει το σωστό με σύνεση κι επίγνωση αναδεικνύεται γενναίος και ευθύς άνθρωπος. Οι νόμοι δε θα εμπόδιζαν τους ανθρώπους να ζουν όπως θα ήθελε ο καθένας, αν οι άνθρωποι δεν έβλαπταν ο ένας τον άλλο· διότι ο φθόνος προκαλεί την έναρξη της διαμάχης». ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ απ. 181,245

(Μονάδες 10)

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (Πλάτωνος Απολογία Σωκράτους (21b-22c))

Ο Σωκράτης περιγράφει την προσπάθεια που κατέβαλλε στην αγορά, για να εντοπίσει κάποιον σοφότερο από τον ίδιο, θέλοντας να αποδείξει έτσι ότι το μαντείο ψευδότην με το να θεωρεί αυτόν τον πιο σοφό των Αθηναίων.

Δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδειξάι ὥσπερ πόνους τινὰς πονοῦντος ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἢ μαντεία γένοιτο. Μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικούς ἦα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τοὺς τε τῶν τραγωδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληψόμενος ἑμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. Ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν, ἵν' ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. Αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὧ ἄνδρες, τὰληθῆ· ὁμῶς δὲ ῥητέον. Ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν ὀλίγου βέλτιον αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν ἔλεγον, περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. Ἐγνων οὖν αὖ καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφία ποιοῖεν, ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καὶ ἐνθουσιάζοντες ὥσπερ οἱ θεομάντις καὶ οἱ χρησμοδοί· καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἴσασιν δὲ οὐδὲν, ὧν λέγουσι. Τοιοῦτόν τι μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες, καὶ ἅμα ἠσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ τᾶλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἃ οὐκ ἦσαν. Ἀπῆα οὖν καὶ ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγεγονέναι ᾧπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

Λεξιλόγιο

πλάνη=περιπλάνηση

πραγματεύομαι= επεξεργάζομαι

περιγίγνομαι τινος = υπερέχω από κάποιον

Γ1. Να αποδοθεί στη νέα ελληνική το χωρίο «Μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς ἦα . . . ὅμως δὲ ῥητέον.»

(Μονάδες 10)

Γ2. Με ποιες κατηγορίες ανθρώπων συνδιαλεγόταν ο Σωκράτης στην αγορά και ποια διαδικασία ακολουθούσε κατά τη συνομιλία τους; Τι προσπαθούσε να αποδείξει και ποια εντύπωση αποκόμιζε στο τέλος;

(Μονάδες 10)

Γ3. α) Αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες, τάληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον. Ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν ἔλεγον βέλτιον, περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν: Να γραφεί η δοτική πληθυντικού των ουσιαστικών του αποσπάσματος.

β) Τοιοῦτόν τι μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες: Να μεταφερθούν όλοι οι κλιτοί τύποι στον αντίθετο αριθμό.

γ) Ἐγνων οὖν αὐτὰ καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφία ποιοῖεν: Να βρεθούν τα ρήματα του αποσπάσματος και στο πρώτο να γραφεί το β' ενικό προστακτικής παρακειμένου και στο δεύτερο το γ' ενικό προστακτικής στον χρόνο που βρίσκεται.

(Μονάδες 2+6+2= 10)

Γ4. α) Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις: ἐπιδειξαι- τὰ ποιήματα- περὶ τῶν ποιητῶν.

β) ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληψόμενος ἑμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα : Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις μετοχές του αποσπάσματος και να αναλύσετε την πρώτη στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.

γ) διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν, ἴν' ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν : Να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του αποσπάσματος ως προς το είδος και τον συντακτικό τους ρόλο.

δ) «οὔτοι λέγουσι μὲν πολλὰ»: Να μεταφερθεί η πρόταση στην άλλη διάθεση.

(Μονάδες 1,5+4+3+1,5=10)

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!